

ZROZUMIEĆ
POLITYKĘ
UNII EUROPEJSKIEJ

Zatrudnienie,
integracja
i polityka
społeczna
jako inwestycje
na przyszłość

Zatrudnienie i sprawy społeczne

„Inwestycje społeczne są niezbędne do tego, by Europa wyszła z kryzysu silniejsza, bardziej zintegrowana i bardziej konkurencyjna. W sytuacji gdy konieczne są ograniczenia budżetowe, kraje UE powinny skoncentrować się na inwestowaniu w kapitał ludzki i integrację społeczną”.

László Andor, komisarz UE
ds. zatrudnienia, spraw społecznych
i włączenia społecznego

ZROZUMIEĆ POLITYKĘ UNII EUROPEJSKIEJ

Ta publikacja jest częścią serii wydawniczej poświęconej działaniom, jakie podejmuje Unia w różnych obszarach, powodom ich podejmowania i osiąganym wynikom.

Publikacje z tej serii można pobrać ze strony:
http://europa.eu/pol/index_pl.htm

Jak działa Unia Europejska
„Europa 2020” – europejska strategia na rzecz wzrostu
Założyciele Unii Europejskiej

Agenda cyfrowa
Badania i innowacje
Bezpieczeństwo żywności
Budżet
Cła
Działania w dziedzinie klimatu
Energia
Granice i bezpieczeństwo
Handel
Konkurencyjność
Konsumenci
Kształcenie, szkolenie, młodzież i sport
Kultura i sektor audiowizualny
Migracja i azyl
Opodatkowanie
Polityka regionalna
Pomoc humanitarna i ochrona ludności
Przedsiębiorstwa
Rolnictwo
Rozszerzenie
Rozwój i współpraca
Rybołówstwo i gospodarka morską
Rynek wewnętrzny
Sprawiedliwość, obywatelstwo, prawa podstawowe
Sprawy zagraniczne i polityka bezpieczeństwa
Środowisko
Transport
Unia gospodarcza i walutowa oraz euro
Zatrudnienie i sprawy społeczne ✘
Zdrowie publiczne
Zwalczanie nadużyć finansowych

SPIS TREŚCI

Dlaczego potrzebujemy unijnej polityki w dziedzinie zatrudnienia i spraw społecznych	3
Kontekst – jak UE realizuje politykę w dziedzinie zatrudnienia i spraw społecznych	6
Czym zajmuje się UE	9
Perspektywy	14
Więcej informacji	16

Zrozumieć politykę Unii Europejskiej – Zatrudnienie i sprawy społeczne

Komisja Europejska
Dyrekcja Generalna ds. Komunikacji Społecznej
Publikacje
1049 Bruksela
BELGIA

Tekst ukończono w marcu 2013 r.

Zdjęcie na okładce i str. 2: Glowimages/F1online

16 s. — 21 × 29,7 cm
ISBN 978-92-79-24033-1
doi:10.2775/43382

Luksemburg, Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2013

© Unia Europejska, 2013
Zezwala się na powielanie niniejszej publikacji.
Wykorzystywanie lub powielanie pojedynczych zdjęć
wymaga bezpośredniej zgody posiadaczy praw autorskich.

Dlaczego potrzebujemy unijnej polityki w dziedzinie zatrudnienia i spraw społecznych

Jedną z podstaw Unii Europejskiej jest koncepcja społecznej gospodarki rynkowej. Pełne zatrudnienie, postęp społeczny, integracja społeczna, ochrona socjalna, solidarność i spójność społeczna to zagadnienia priorytetowe zapisane w Traktacie UE. Stanowi on, że przy kształtowaniu i realizowaniu polityki UE w każdej dziedzinie należy brać pod uwagę takie kwestie, jak wysoki poziom zatrudnienia, odpowiedni poziom ochrony socjalnej oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

Traktat zawiera również **Kartę praw podstawowych Unii Europejskiej**, której postanowienia mają charakter prawnie wiążący dla wszystkich instytucji UE i państw członkowskich wdrażających unijne przepisy. Karta gwarantuje wszystkim mieszkańcom UE między innymi prawa socjalne. Są to:

- prawo pracowników do tego, by pracodawca informował ich o sprawach związanych z zatrudnieniem i zasięgał ich opinii w tych sprawach,
- prawo do prowadzenia negocjacji i organizowania strajków,
- prawo dostępu do usług pośrednictwa pracy,

- prawo do ochrony w przypadku niesprawiedliwego zwolnienia,
- prawo do uczciwych i godnych warunków pracy,
- zakaz zatrudniania dzieci,
- ochrona młodych ludzi w pracy,
- prawo do godzenia życia rodzinnego z zawodowym,
- prawo do ubezpieczeń społecznych, pomocy mieszkaniowej i usług opieki zdrowotnej.

W 2010 r. Unia Europejska zaczęła realizować: 10-letnią strategię na rzecz wzrostu gospodarczego: „**Europa 2020**”. Ma ona pomóc UE w pokonaniu kryzysu, który nadal dotyka wiele spośród państw członkowskich. Celem strategii jest stworzenie warunków do zrównoważonego wzrostu, opartego na inteligentnych rozwiązaniach i sprzyjającego integracji społecznej. Zgodnie ze strategią Unia do 2020 r. powinna osiągnąć pięć najważniejszych celów w następujących dziedzinach: zatrudnienie, edukacja, badania i innowacje, integracja społeczna i walka z ubóstwem oraz klimat i energia. Temat tej broszury to zatrudnienie, ochrona socjalna i integracja społeczna.

Zatrudnienie

Ponad 26 mln obywateli UE to osoby bezrobotne (dane z listopada 2012 r.). Należy zatem zrobić wszystko, by zwiększyć zatrudnienie. Jednym z najważniejszych celów strategii „Europa 2020” jest to, aby do końca tego dziesięciolecia zatrudnienie znalazło **75 proc. ludności aktywnej zawodowo (w wieku 20–64 lata)**.

Aby zrealizować ten cel, UE podejmuje liczne inicjatywy związane ze swobodnym przepływem pracowników (wraz z rodzinami) w obrębie UE, zwalczaniem dyskryminacji (zwłaszcza tam gdzie w grę wchodzi kwestia równości kobiet i mężczyzn), poprawą warunków pracy oraz ochrony zdrowia i bezpieczeństwa w miejscu pracy, a także zagwarantowaniem pracownikom prawa do tego, by pracodawca informował ich o sprawach związanych z zatrudnieniem i zasięgał ich opinii w tych sprawach.

STRUKTURA LUDNOŚCI W UE WG WIEKU (2000–2060)

Źródło: Eurostat, BAEL

Europejskie społeczeństwo jest coraz starsze – UE stara się reagować na te zmiany.

UE przedstawia propozycje dotyczące zwalczania bezrobocia w Europie.

Taka sama płaca za taką samą pracę

W 1976 r. belgijska stewardesa Gabrielle Defrenne wniosła do Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości w Luksemburgu sprawę przeciwko swojemu pracodawcy, liniom lotniczym Sabena. Defrenne uważała, iż to nieuczciwe, że stewardzi – wykonujący tę samą pracę co ona – zarabiają więcej niż ona tylko dlatego, że są mężczyznami. Trybunał potwierdził, że taka sytuacja stanowi dyskryminację ze względu na płeć, a sprawa Defrenne przeciwko Sabenie była jedną z pierwszych, na podstawie których opracowano później unijne przepisy dotyczące równości kobiet i mężczyzn.

Integracja społeczna

W tej chwili w Unii 116 mln osób żyje poniżej granicy ubóstwa lub jest zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Osoby w takiej sytuacji stanowią 23 proc. ogółu społeczeństwa. Duża część z nich to kobiety i dzieci.

Z kolei ponad 8 proc. Europejczyków znajduje się w bardzo trudnej sytuacji materialnej; nie mogą sobie oni pozwolić na takie rzeczy, które wielu z nas wydają się niezbędne do normalnego funkcjonowania, jak na przykład ogrzewanie, pralka, telefon, samochód czy nieprzewidziane wydatki. W najbiedniejszych państwach UE wskaźnik ten przekracza 30 proc.

10 proc. Europejczyków w wieku produkcyjnym mieszka w gospodarstwach domowych, w których nikt nie ma pracy.

© Monty Rakusen/cultura/Corbis

Lepsze warunki pracy w całej UE
dzięki ujednoczeniu
stosowanych rozwiązań.

Integracja społeczności Romów

W Europie jedną z największych grup ludności znajdujących się w trudnej sytuacji są Romowie. To około 10–12 mln osób, z których 80 proc. jest zagrożonych ubóstwem. Ponad 70 proc. ludności romskiej nie ukończyło nauki w szkole na poziomie podstawowym. Po pierwsze uniemożliwia to takim osobom znalezienie pracy, a po drugie stawia je w złym świetle w oczach ogółu społeczeństwa. To z kolei sprawia, że wykluczeni stają się jeszcze bardziej wykluczeni i błędne koło się zamyka. Okazuje się, że wszystkie problemy, jakie UE zamierza zwalczać w ramach strategii „Europa 2020”, czyli brak wykształcenia, bezrobocie, złe warunki mieszkaniowe, wykluczenie ze społeczeństwa oraz dyskryminacja, to problemy, z którymi boryka się społeczność Romów. UE stworzyła plan integracji Romów, obejmujący działania we wszystkich krajach UE podejmowane przy udziale władz regionalnych i lokalnych oraz organizacji pozarządowych, w tym organizacji reprezentujących Romów. W ramach tego planu Komisja Europejska ocenia strategię krajowe i sprawdza, czy przekłada się to na konkretne programy i działania.

Sytuacja pogorszyła się znacznie z powodu kryzysu gospodarczego i w tej chwili jest nie do przyjęcia. Dlatego jednym z najważniejszych celów strategii „Europa 2020” jest to, by **do 2020 r. o co najmniej 20 mln zmniejszyć liczbę osób żyjących w ubóstwie.**

Ochrona socjalna

Krajowe systemy ochrony socjalnej stworzono m.in. po to, by sprawniej zarządzać ryzykiem wiążącym się z bezrobociem, chorobami, inwalidztwem, trudną sytuacją rodzinną czy podeszłym wiekiem. Choć to kraje UE są odpowiedzialne za funkcjonowanie i finansowanie swoich systemów zabezpieczenia społecznego, UE odgrywa ważną rolę w koordynowaniu systemów krajowych, zwłaszcza w kwestiach związanych z mobilnością pracowników.

Kontekst – jak UE realizuje politykę w dziedzinie zatrudnienia i spraw społecznych

Instrumenty polityki

Jedno z najważniejszych narzędzi powstało w 2010 r. Jest to tzw. europejski semestr na rzecz koordynacji polityki gospodarczej, który co roku trwa od stycznia do lipca. W ramach **europejskiego semestru** na poziomie UE analizowana jest polityka gospodarcza poszczególnych krajów, następnie na tej podstawie przyjmuje się zalecenia dla rządów krajowych, zanim te opracują projekty budżetu i przedłożą je do przedyskutowania parlamentom krajowym. Duża część zaleceń dotyczy zatrudnienia, ochrony socjalnej i włączenia społecznego (np. reform rynku pracy, walki z ubóstwem, ułatwiania wejścia na rynek pracy przedstawicielom grup w szczególnie trudnej sytuacji oraz reform systemów emerytalnych).

Ponieważ polityka zatrudnienia, spraw społecznych i integracji społecznej jest skuteczniej realizowana na poziomie państw członkowskich, zadanie Unii w tej dziedzinie polega na tym, by wspierać i uzupełniać działania władz krajowych. UE wypełnia to zadanie, korzystając z tzw. **otwartej metody koordynacji**. Polega ona na tym, że polityka krajowa każdego z państw UE jest ukierunkowana na realizację wspólnych celów i następnie monitorowana na szczeblu UE. Metoda otwartej koordynacji dotyczy dwóch dziedzin: strategii zatrudnienia oraz polityki ochrony socjalnej i włączenia społecznego.

Traktat UE zapewnia **związkom zawodowym i organizacjom pracodawców** możliwość negocjowania umów na poziomie UE. W niektórych dziedzinach (np. warunki pracy lub zdrowie i bezpieczeństwo w miejscu pracy) tego rodzaju umowy mogą być wprowadzane w życie w formie unijnych przepisów. Ogólnounijne porozumienia między partnerami społecznymi dotyczące na przykład urlopu rodzicielskiego, umów na czas określony czy pracy w niepełnym wymiarze godzin zostały już przekształcone w przepisy UE.

Z europejską kartą ubezpieczenia zdrowotnego możemy korzystać z usług opieki zdrowotnej podczas krótszych pobytów w innych krajach UE.

Instrumenty prawne

Unia Europejska przyjmuje akty prawne, które na szczeblu UE określają wymogi minimalne. Następnie kraje członkowskie włączają unijne akty prawne do swojego prawa krajowego (tzw. transpozycja) i wdrażają je. Gwarantuje to podobny poziom ochrony praw i obowiązków w całej UE. Władze krajowe, w tym sądy, są odpowiedzialne za monitorowanie wdrażania krajowych środków transpozycji. Komisja Europejska kontroluje transpozycję prawa UE i dba o to, by było ono prawidłowo wdrażane. Ważną rolę odgrywa tutaj Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, który rozstrzyga spory i udziela porad prawnych, jeśli sądy krajowe mają wątpliwości co do interpretacji unijnych przepisów.

Zgodnie z zasadą swobodnego przepływu osób (zapisaną w Traktacie) obywatele UE mogą:

- szukać pracy w innych krajach UE,
- pracować tam bez zezwolenia na pracę,
- mieszkać w innym kraju UE, kiedy poszukują pracy,
- pozostać w tym kraju nawet po wygaśnięciu umowy o pracę,
- korzystać z takich samych warunków co obywatele tego kraju, jeśli chodzi o dostęp do rynku pracy, warunki pracy oraz wszelkie inne świadczenia socjalne i korzyści podatkowe.

Obywatele UE mogą też przenieść do kraju, w którym szukają pracy, część uprawnień do ubezpieczenia zdrowotnego i społecznego. Mogą się również starać o uznanie swoich kwalifikacji zawodowych za granicą. Zakres przysługujących praw może być uzależniony od sytuacji danej osoby – jest inny w przypadku osób zakładających własną działalność gospodarczą, studentów, emerytów czy osób nieaktywnych zawodowo. Obowiązują jednak pewne ograniczenia podyktowane względami bezpieczeństwa i porządku publicznego, uwarunkowaniami publicznej opieki zdrowotnej oraz wymogami w przypadku zatrudnienia w sektorze publicznym. Z zasady unijne przepisy dotyczące **swobodnego przepływu pracowników** obejmują również Islandię, Liechtenstein i Norwegię (wchodzące w skład Europejskiego Obszaru Gospodarczego) oraz Szwajcarię.

Ten krótki film wyjaśnia, jak działa Europejski Fundusz Społeczny i jaka jest jego rola.

Akty prawne dotyczące koordynacji systemów **ubezpieczeń społecznych** w UE istnieją od 1959 r. Dzięki nim osoby, które przeprowadzają się do innego kraju UE, nie tracą prawa do świadczeń i są w tym kraju traktowane tak samo jak jego obywatele, jeśli chodzi o ubezpieczenie społeczne. Obywatele UE mogą na przykład nadal pobierać swoją emeryturę, nawet jeśli mieszkają w innym kraju UE niż ich kraj rodzinny. Unijne przepisy dotyczące zabezpieczenia społecznego chronią prawa obywateli zamieszkujących poza swoim krajem w obrębie UE, jak również w Islandii, Norwegii i Szwajcarii.

UE wprowadza też przepisy gwarantujące minimalne wymogi w zakresie **bezpieczeństwa i higieny pracy** w odniesieniu do wszystkich rodzajów działalności, w sektorze publicznym i prywatnym. Dzięki tym solidnym podstawom prawnym sytuacja w wielu krajach UE znacznie się poprawiła. We współpracy z Europejską Agencją ds. Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia w Miejscu Pracy oraz Europejską Fundacją na rzecz Poprawy Warunków Życia i Pracy instytucje europejskie starają się dostarczać informacji i porad w zakresie tworzenia bezpiecznego i zdrowego środowiska pracy.

Unijne **prawo pracy** dotyczy dwóch głównych obszarów. Są to:

- warunki pracy (w tym czas pracy, praca w niepełnym wymiarze godzin, praca na czas określony i delegowanie pracowników),
- informowanie i zasięganie opinii pracowników (również w przypadku zwolnień grupowych i przeniesienia własności przedsiębiorstw).

Instrumenty finansowe

Europejski Fundusz Społeczny – jeden z funduszy strukturalnych UE – powstał w 1957 r. Jego celem jest wyrównanie poziomu życia w różnych regionach i krajach UE. Z funduszu, na który przeznaczają się około 10 proc. budżetu ogólnego UE, finansowane są dziesiątki tysięcy projektów w całej Unii. Środki trafiają do różnych państw i regionów, ale przede wszystkim do tych, które są mniej rozwinięte gospodarczo. W latach 2007–2013 projekty finansowane z funduszu przyniosły korzyść prawie 10 mln osób. Wypłacono też około 76 mld euro państwom UE i ich regionom w ramach uzupełnienia krajowych środków finansowych (36 mld euro).

Europejski Fundusz Społeczny wspiera:

- uczenie się przez całe życie i szkolenie pracowników,
- pracowników i firmy w kontekście restrukturyzacji,
- walkę z przedwczesnym kończeniem nauki i konkretną pomoc dla młodych bezrobotnych,
- integrację osób w gorszej sytuacji, w tym społeczności Romów, na rynku pracy,
- reformy systemu oświaty i szkoleń,
- wzmacnianie pozycji partnerów społecznych i organizacji pozarządowych,
- lepsze usługi administracji publicznej.

W UE obowiązują surowe przepisy w dziedzinie zdrowia i bezpieczeństwa.

Europejski Fundusz Dostosowania do Globalizacji pomaga zwolnionym pracownikom znaleźć nową pracę lub dalej się szkolić.

Europejski Fundusz Dostosowania do Globalizacji (EFG), który powstał w 2006 r., ma interweniować w przypadkach, gdy w wyniku zjawisk wywołanych globalizacją dochodzi do zwolnienia co najmniej 500 pracowników (w jednej firmie albo w sektorze w danym regionie) i gdy istnieją powody, by się obawiać, że będzie to miało duży wpływ na sytuację w tym regionie lub sektorze. W 2011 r. EFG pomógł ponad 21 tys. zwolnionych pracowników znaleźć nową pracę lub się przekwalifikować. Dotychczas fundusz udzielił pomocy w sumie 91 tys. zwolnionych pracowników – zapewniając szkolenia, pomoc w poszukiwaniu pracy oraz inne formy wsparcia. W 2011 r. na działania związane ze wsparciem dla zwolnionych pracowników w 12 krajach UE (Belgia, Czechy, Dania, Niemcy, Irlandia, Grecja, Francja, Włochy, Holandia, Austria, Polska i Portugalia) przeznaczono z EFG łącznie 128 mln euro. Współfinansowanie z EFG pokryło 65 proc. kosztów tych działań, pozostałe zaś 35 proc. było finansowanych ze źródeł krajowych. Działania obejmowały dostosowaną do indywidualnych potrzeb pomoc w poszukiwaniu pracy, różne rodzaje szkoleń zawodowych, doksztalcenie i przekwalifikowywanie się, zachęty i dodatki o charakterze czasowym, jak również pomoc przy zakładaniu firmy oraz korzystaniu z publicznych programów zatrudnienia.

Program na rzecz zatrudnienia i solidarności społecznej **Progress**, którym bezpośrednio zarządza Komisja Europejska, wspiera realizację strategii „Europa 2020” za pośrednictwem kilku głównych inicjatyw oraz dzięki koordynacji działań UE w pięciu dziedzinach:

- zatrudnienie,
- integracja społeczna i ochrona socjalna,
- warunki pracy,
- zwalczanie dyskryminacji,
- równość kobiet i mężczyzn.

W programie mogą uczestniczyć kraje członkowskie UE, kraje kandydujące i potencjalne kraje kandydujące oraz Liechtenstein i Norwegia. Program wspiera rozpowszechnianie danych dotyczących wyżej wymienionych dziedzin, ułatwia wymianę informacji i dialog oraz zapewnia osobom kształtującym politykę i wprowadzającym ją w życie wsparcie finansowe potrzebne do testowania reform w dziedzinie polityki społecznej i rynku pracy. Ułatwia on również wdrażanie unijnych przepisów w pięciu wcześniej wymienionych dziedzinach. Europejski instrument mikrofinansowy „Progress” zwiększa dostępność mikrokredytów, czyli pożyczek do kwoty 25 tys. euro, które udzielane są osobom zainteresowanym założeniem małej firmy zatrudniającej mniej niż 10 pracowników. Pożyczki te przeznaczone są dla osób, które są bezrobotne, długo nie pracowały lub mają trudności z uzyskaniem tradycyjnego kredytu (ponieważ uznano je za zbyt młode lub zbyt stare, są niepełnosprawne lub należą do mniejszości itp.). W latach 2010–2013 UE przeznaczyła na tę inicjatywę 100 mln euro, a Europejski Bank Inwestycyjny udostępnił kolejnych 100 mln euro.

Czym zajmuje się UE

Komisja Europejska podejmuje konkretne działania, aby pomagać różnym kategoriom obywateli (np. bezrobotnym) oraz zachęcać do reagowania na nowe wyzwania (np. bezrobocie wśród młodych, starzenie się społeczeństwa) na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym. Oto kilka przykładów aktualnie realizowanych projektów.

EURES wspiera mobilność pracowników

Pomoc w przeprowadzce do Hiszpanii

Karina Stephenson z Wielkiej Brytanii po ukończeniu studiów znalazła pierwszą pracę w Hiszpanii (za pośrednictwem brytyjskich publicznych służb zatrudnienia). Informacje o warunkach pracy – i ogólnie życia w Hiszpanii – były jej potrzebne jak najszybciej. Skierowano ją do serwisu EURES. „EURES ogromnie mi pomógł. Trudno mi było szukać na odległość mieszkania w Madrycie i bardzo się denerwowałam, że mi się nie uda. Ale dzięki EURES-owi bardzo szybko znalazłam mieszkanie”.

Praca dla Szwedów w Norwegii

Kierownictwo nowo otwartego hotelu w norweskim Trondheim poszukiwało osób z obywatelstwem szwedzkim do pracy na różnych stanowiskach. Dzięki serwisowi EURES wielu Szwedów mogło skorzystać z tej możliwości.

„Twoja pierwsza praca z EURES-em” to nowy program, który ułatwia Europejczykom poszukiwanie pracy za granicą i zachęca pracodawców do zatrudniania młodych, mobilnych pracowników.

EURES

Portal EURES jest wynikiem współpracy Komisji Europejskiej oraz krajowych urzędów zatrudnienia we wszystkich państwach UE oraz w Islandii, Liechtensteinie, Norwegii i Szwajcarii. Jest dostępny w 25 językach i aktualnie można w nim znaleźć około 1,3 mln ofert pracy z 31 krajów oraz liczne CV kandydatów do pracy. Serwis EURES zatrudnia ponad 850 wyszkolonych doradców, którzy oferują pomoc związaną z poszukiwaniem pracy i rekrutacją przez pracodawców oraz informują zainteresowanych o warunkach życia i pracy w innych krajach UE. Dzięki EURES-owi co miesiąc poszukujący pracy i pracodawcy kontaktują się ze sobą nawzajem około 150 tys. razy, w wyniku czego rocznie pracę znajduje około 50 tys. osób. W tej chwili Komisja Europejska realizuje pilotażowy program „Twoja pierwsza praca z EURES-em” przeznaczony dla młodych ludzi z Danii, Niemiec, Hiszpanii i Włoch.

Unijne inicjatywy, takie jak „Mobilna młodzież”, ułatwiają młodym ludziom podejmowanie pracy za granicą.

Mobilna młodzież

Celem tej inicjatywy jest przygotowanie młodych ludzi do wejścia na rynek pracy. Dzięki unijnym stypendiom na studia lub szkolenia za granicą młodzi ludzie mogą korzystać z możliwości edukacyjnych lepiej dostosowanych do ich potrzeb. W ramach inicjatywy zachęca się również państwa członkowskie UE do podejmowania działań, które ułatwią młodzieży przejście z systemu edukacji na rynek pracy, np. dzięki praktykom zawodowym.

Dzięki programowi „Gwarancja dla młodzieży” osoby, które nie ukończyły 25. roku życia, mogą otrzymać odpowiednią ofertę pracy, kontynuacji kształcenia, nauki w miejscu pracy lub stażu w ciągu 4 miesięcy od chwili zakończenia formalnej edukacji lub zarejestrowania się jako bezrobotni.

Przyuczanie do zawodu w praktyce

W Niemczech prawie dwie trzecie absolwentów szkół kontynuuje naukę w systemie praktyk zawodowych. Koncern z branży elektrotechnicznej Siemens przyjmuje co roku około 10 tys. uczniów, a Mercedes Benz około 2 tys., co stanowi mniej więcej jedną trzecią wszystkich nowych uczniów w całym niemieckim przemyśle motoryzacyjnym. W Niemczech co piątym praktykantem jest kobieta. Dziewięciu na dziesięciu młodych praktykantów otrzymuje propozycję pracy na stałe. Pozostali mają szansę na umowę na czas określony.

Na początku 2012 r. bezrobocie wśród młodych osiągnęło poziom 22,4 proc. Wtedy UE wystąpiła z inicjatywą **Szanse dla młodzieży**. Komisja Europejska skoncentrowała się przede wszystkim na ośmiu krajach UE, w których poziom bezrobocia wśród młodych był wówczas najwyższy (ok. 30 proc.). W porozumieniu z tymi krajami podjęto decyzje, jak najlepiej zainwestować niewykorzystane fundusze unijne na walkę z bezrobociem wśród młodych.

W grudniu 2012 r. Komisja uznała, że należy jak najszybciej podjąć bardziej intensywne działania w tej dziedzinie. Przedstawiła pakiet propozycji w dziedzinie aktywizacji zawodowej młodzieży, w tym tzw. **gwarancję na rzecz młodzieży**, zgodnie z którą młodzi ludzie do 25. roku życia w ciągu czterech miesięcy od zakończenia formalnej edukacji lub zarejestrowania się jako bezrobotni mają prawo do otrzymania oferty zatrudnienia zgodnej z kwalifikacjami bądź też propozycji dalszego szkolenia, zatrudnienia połączonego ze szkoleniem lub stażu. Komisja przedstawiła też tzw.

ramy jakości dla staży, określające zarówno ich elementy dydaktyczne, jak i warunki pracy.

Europejska platforma współpracy w zakresie walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym

W UE 116 mln osób żyje poniżej granicy ubóstwa lub jest nim zagrożonych. Platforma na rzecz walki z ubóstwem umożliwia zorganizowany dialog między UE a zainteresowanymi tą problematyką organizacjami i środowiskami (organizacjami pozarządowymi, związkami zawodowymi, organizacjami pracodawców, środowiskami akademickimi, władzami krajowymi i regionalnymi, organizacjami międzynarodowymi, europejskimi ośrodkami *think-tank* i fundacjami). Zadaniem platformy jest realizacja 64 działań na szczeblu UE wymierzonych przeciwko ubóstwu i wykluczeniu społecznemu. Większość spośród tych działań ma charakter polityczny i dotyczy m.in. zmniejszenia liczby osób przedwcześnie kończących naukę, zapewnienia wszystkim obywatelom dostępu do usług bankowych, promowania przedsiębiorczości społecznej, zwalczania ubóstwa wśród dzieci i zapewnienia Romom pełnego udziału w życiu społecznym. Co roku we współpracy z krajem sprawującym przewodnictwo w Radzie UE, Komisja organizuje konferencję dotyczącą zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego, w której uczestniczą partnerzy z ponad 40 krajów. Uczestnicy dokonują przeglądu dotychczasowych działań na poziomie unijnym i krajowym i dyskutują o nowych inicjatywach w dziedzinie walki z ubóstwem.

Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia

Celem tego 13-punktowego planu działania jest przyspieszenie reform mających ulepszyć elastyczność i bezpieczeństwo na rynku pracy (*flexicurity*). Model łączący w sobie elastyczność i bezpieczeństwo ma pogodzić zapotrzebowanie pracodawców na elastycznych pracowników z zagwarantowaniem pracownikom, że nie będą musieli przez dłuższy czas pozostawać bezrobotni. Plan działania przewiduje zapewnienie pracownikom umiejętności potrzebnych do wykonywania pracy, na którą będzie zapotrzebowanie nie tylko teraz, ale i w przyszłości, ulepszenie warunków pracy, podniesienie jakości miejsc pracy i stworzenie otoczenia korzystnego dla ich tworzenia oraz ułatwienie pracownikom zmiany pracy i uczenia się przez całe życie.

W kierunku odnowy gospodarczej sprzyjającej zatrudnieniu

W 2012 r. Komisja przedstawiła pakiet zatytułowany „W kierunku odnowy gospodarczej sprzyjającej zatrudnieniu”. Zawiera on propozycje, w jaki sposób kraje UE mogą zwiększyć zatrudnienie dzięki zredukowaniu obciążeń podatkowych związanych z zatrudnieniem oraz dzięki wspieraniu nowych firm. Określa również obszary, w których potencjał zatrudnienia będzie w przyszłości największy, takie jak opieka zdrowotna, technologie informacyjno-komunikacyjne i tzw. zielona gospodarka.

W Europie istnieje już około 21 mln miejsc pracy, które są pośrednio lub bezpośrednio związane ze środowiskiem, a w przyszłości będzie ich jeszcze więcej. Z badania przeprowadzonego przez Eurobarometr w 2011 r. wynika, że 78 proc. Europejczyków uważa walkę ze zmianami klimatu za czynnik, który może pozytywnie wpłynąć na wzrost gospodarczy i tworzenie nowych miejsc pracy. UE zainwestuje 105 mld euro, aby pomóc wielu sektorom gospodarki w przejściu na technologie niskoemisyjne i stworzyć nowe możliwości zatrudnienia.

W przyszłości wiele nowych miejsc pracy może powstać w sektorze usług opieki zdrowotnej.

Zielona gospodarka – ekologiczna wioska w Sherwood

Kiedy w 1994 r. zamknięto kopalnię w Ollerton w angielskim hrabstwie Nottinghamshire, pracę straciło 600 górników. Postanowiono wówczas, że projekt regeneracji obszarów przemysłowych powinien się opierać na zasadach zrównoważonego rozwoju. Górnicy stworzyli Sherwood Energy Village, ekologiczną „wioskę”, która prowadzi gospodarkę niskoemisyjną i jest czymś o wiele więcej niż zwykłą strefą przemysłową. Na obszarze 36 hektarów znajdują się dzisiaj zarówno zakłady przemysłowe, biura, mieszkania, jak i obiekty rekreacyjne i edukacyjne. Biura i budynki mieszkaniowe spełniają najsurowsze normy jakości środowiska, a administratorzy całej strefy dokładają wszelkich starań, by promować efektywność energetyczną, energię ze źródeł odnawialnych i bioróżnorodność. Dzięki ekologicznej wiosce gospodarka w regionie jest dużo bardziej zróżnicowana – rozwijają się usługi turystyczne i finansowe oraz badania naukowe w dziedzinie zdrowia. Sherwood zatrudnia aktualnie około 1200 osób.

UE prowadzi kampanie informacyjne dotyczące grup osób zagrożonych dyskryminacją, w tym osób niepełnosprawnych.

2012: Europejski Rok Aktywności Osób Starszych i Solidarności Międzypokoleniowej

Celem tej inicjatywy jest uświadomienie nam wszystkim, jak wielki wkład w życie społeczeństwa mogą wnieść osoby starsze. Chodzi o to, aby zachęcać podmioty każdego szczebla do podejmowania szeroko zakrojonych działań, które pomogą nam rozwiązać problem starzenia się społeczeństwa dzięki zwiększeniu udziału ludzi starszych w życiu społecznym i zapewnieniu im większej niezależności. W chwili gdy pokolenie wyżu demograficznego zaczyna przechodzić na emeryturę, trzeba stworzyć dla tych starszych osób nowe możliwości, zarówno na rynku pracy, jak i w życiu społecznym, aby nadal mogły być aktywne i niezależne.

Tendencje demograficzne mają zdecydowany wpływ na politykę zatrudnienia, spraw społecznych i integracji społecznej. W tak różnorodnych dziedzinach, jak zatrudnienie, opieka zdrowotna, usługi socjalne, nauka dla dorosłych, wolontariat, mieszkalnictwo, technologie informacyjne i transport podejmowane będą działania, które mają przynieść korzyści nie tylko seniorom, lecz

również na przykład młodym rodzicom czy osobom niepełnosprawnym.

W 2012 r. Unia przyjęła wytyczne dotyczące aktywności osób starszych i solidarności międzypokoleniowej, które będą podstawą współpracy różnych władz i zainteresowanych stron w państwach członkowskich. Wspólnie z Europejską Komisją Gospodarczą ONZ i Europejskim Centrum ds. Polityki Społecznej i Reform Społecznych Komisja Europejska opracowała również tzw. wskaźnik aktywnego starzenia się, który umożliwia państwom członkowskim określanie obszarów problematycznych oraz potencjalnych rozwiązań, jak również monitorowanie postępów w dziedzinie aktywnego starzenia się.

Emerytury

Obywatele UE żyją coraz dłużej. W 2010 r. w Europie żyło już 87 mln osób w wieku powyżej 65 lat, co stanowi 17 proc. ludności UE ogółem. W kolejnych latach liczba ta będzie coraz wyższa. Jednocześnie Europejczycy coraz rzadziej decydują się na dzieci,

co oznacza że w kolejnych dziesięcioleciach liczba osób w wieku produkcyjnym (20–59 lat) będzie spadać. W związku z tym jako społeczeństwo będziemy musieli dostosować się do zmian demograficznych, które wpłyną na wiele dziedzin, w tym na systemy emerytalne. Komisja Europejska, która zdaje sobie sprawę z powagi sytuacji, w 2012 r. przyjęła białą księgę w sprawie emerytur. Księga opisuje różne aspekty tego złożonego problemu i proponuje rozwiązania mające na celu zagwarantowanie odpowiednich emerytur w starzejącym się społeczeństwie i w obliczu kryzysu.

Emerytura za granicą

Jeśli w ciągu swojego życia zawodowego pracowaliśmy w różnych krajach UE, w każdym z nich mogliśmy nabyć określone uprawnienia emerytalne. Kiedy osiągniemy wiek emerytalny, należy złożyć wniosek o emeryturę:

- w kraju, w którym mieszkamy (nawet jeśli pracowaliśmy tu przez krótki okres) lub
- w kraju, w którym znajdowało się nasze ostatnie miejsce pracy.

Urząd w kraju, w którym złożono wniosek, odpowiada za jego rozpatrzenie i zebranie poświadczeń wszystkich okresów pracy z pozostałych krajów, w których pracowaliśmy. Więcej informacji na temat uprawnień emerytalnych oraz innych praw przysługujących obywatelom UE można znaleźć na stronie internetowej Twoja Europa.

Wsparcie finansowe

Komisja Europejska udziela też wsparcia finansowego na realizację projektów związanych z zatrudnieniem i sprawami społecznymi, przede wszystkim za pośrednictwem Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS). Przykłady projektów:

- **Walka z dyskryminacją** to współfinansowany z ESF program realizowany w Hiszpanii, którego celem jest pomaganie konkretnym grupom ludności, najbardziej narażonym na dyskryminację, w wejściu na rynek pracy. Takie grupy to m.in. kobiety, samotni rodzice, młodzi ludzie, osoby niepełnosprawne, Romowie i inne

mniejszości etniczne, imigranci i powracający do kraju emigranci, więźniowie i byli przestępcy. Organizatorom chodzi również o to, by uświadomić społeczeństwu i pracodawcom, jak trudna jest sytuacja niektórych przedstawicieli tych grup i jak duży jest ich potencjał. Działania związane z projektem przekroczyły już granice Hiszpanii i teraz we współpracy z innymi krajami UE realizowane są podobne inicjatywy, które dotyczą przede wszystkim konsekwencji dla kierunków polityki, podnoszenia świadomości, narzędzi rozwoju oraz analiz i publikacji. W opracowywaniu strategii realizacji programu uczestniczy pięć dużych krajowych organizacji pozarządowych, co w skali UE jest jak dotąd przypadkiem jedynym w swoim rodzaju, a do tego bardzo obiecującym – z dotychczasowych doświadczeń wynika, że organizacje pozarządowe są najskuteczniejsze w niesieniu pomocy grupom najbardziej potrzebującym.

- **Dzień otwartych drzwi dla dziewcząt 2001.** W ramach realizowanego w Niemczech projektu ponad 100 tys. nastolatek miało okazję odwiedzić firmy zajmujące się najnowszymi technologiami i instytuty badawcze i dowiedzieć się, na czym polega praca związana z nauką i techniką. Współfinansowane z EFS wydarzenia z serii „Dzień dziewcząt” mają zachęcić młode kobiety do podejmowania pracy w zdominowanych przez mężczyzn zawodach, w których Europa potrzebuje młodych talentów. Impreza zorganizowana z myślą o dziewczętach cieszyła się tak dużą popularnością, że postanowiono zrealizować podobny projekt dla chłopców, aby mogli zapoznać się na przykład z pracą pielęgniarzy i pracowników socjalnych. Sukces tych projektów sprawił, że podobne wydarzenia realizują w tej chwili również partnerzy m.in. w Belgii, Czechach, Hiszpanii, we Włoszech, w Luksemburgu, na Węgrzech, w Austrii i Polsce.
- **Irlandzki program „Youthreach”,** który udziela pomocy niewykwalifikowanym i bezrobotnym uczniom, którzy mają ukończone 15 lat i przedwcześnie porzucili szkołę, otrzymał z EFS dofinansowanie w wysokości 36,7 mln euro. Z powodu kryzysu gospodarczego możliwości zatrudnienia są w Irlandii coraz gorsze, co szczególnie uderza w młodych ludzi. W całym kraju realizowane są programy „Youthreach”, które mają dodać młodym ludziom wiary w siebie, nauczyć ich samodzielności i zapewnić im szkolenie lub pracę. W 2010 r. program ukończyły 924 osoby, 67 proc. z nich zdecydowało się na kontynuowanie nauki lub podjęło pracę.

Perspektywy

Jakie nowe działania zostaną podjęte

W 2013 r. Komisja Europejska opracowała pakiet dotyczący **inwestycji społecznych na rzecz wzrostu gospodarczego i spójności**, który ma pomóc UE w realizacji celów w tej dziedzinie do 2020 r. Dokument określa ramy polityczne i zawiera propozycje konkretnych działań (jakie należy podjąć na poziomie UE oraz państw członkowskich) oraz wytyczne dotyczące wykorzystania unijnych funduszy na wsparcie reform. Opisuje też najważniejsze problemy, takie jak pomoc dla dzieci w trudnej sytuacji, starzenie się społeczeństwa, umożliwienie osobom wykluczonym wejścia na rynek pracy, bezdomność, usługi socjalne świadczone w interesie ogólnym, opieka długoterminowa i zdrowie. Jedną z głównych funkcji polityki społecznej, oprócz zapewniania ochrony socjalnej i stabilizowania gospodarki, są inwestycje społeczne.

W 2014 r. portal **EURES** zostanie przekształcony w prawdziwy ogólnounijny serwis, który jeszcze skuteczniej niż do tej pory będzie pomagał w naborze zagranicznych pracowników. Na szczególne wsparcie

będą mogły liczyć konkretne grupy pracowników wykazujące się dużą mobilnością, jak również pracodawcy, którym trudno znaleźć pracowników we własnym kraju.

W 2013 r. Komisja przedstawi wniosek ustawodawczy w sprawie udoskonalenia usług informacyjnych i doradczych dla **pracowników, którzy przenoszą się do innego kraju** w obrębie UE.

W 2014 r. planowany jest przegląd przepisów w dziedzinie **koordynacji zabezpieczenia społecznego**. Z jednej strony chodzi o to, by ułatwić poszukującym pracy przemieszczanie się po terytorium UE i wydłużyć okres otrzymywania zasiłku dla bezrobotnych za granicą, a z drugiej o to, by wprowadzić prostsze przepisy dotyczące dostępu do długoterminowej opieki w innym państwie członkowskim niż kraj stałego pobytu dla obywateli UE.

Unijne przepisy chronią równość kobiet i mężczyzn.

W jaki sposób działania będą finansowane

W latach 2014–2020 wykorzystanie środków z **Europejskiego Funduszu Społecznego** i zarządzanie nimi powinno być prostsze, nastawione na bardziej konkretne wyniki, skoncentrowane na mniejszej liczbie celów i lepiej skoordynowane z innymi unijnymi funduszami. EFS skoncentruje się na czterech głównych celach, którymi są: zatrudnienie, edukacja, włączenie społeczne i wzmocnienie możliwości instytucjonalnych. Komisja Europejska proponuje, aby 20 proc. kwot z ESF przeznaczonych dla państw członkowskich poświęcić na promowanie integracji społecznej. Z funduszu współfinansowane byłyby również działania państw UE i międzynarodowe działania EURES-u mające pomóc pracownikom w znalezieniu pracy, a pracodawcom w znalezieniu pracowników w innych krajach UE. W lutym 2013 r. Rada Europejska postanowiła przeznaczyć na inicjatywę na rzecz zatrudnienia wśród młodzieży kwotę 6 mld euro w okresie budżetowym 2014–2020.

Komisja Europejska proponuje połączenie programu „Progress”, działalności EURES-u realizowanej w skali UE oraz europejskiego instrumentu mikrofinansowego „Progress” w jeden program finansowy – **program Unii Europejskiej na rzecz przemian i innowacji społecznych**. Zarządzanie tym programem odbywałoby się bezpośrednio. Program ten będzie służył wspieraniu działań w zakresie koordynacji polityki, wymianie najlepszych praktyk, budowaniu potencjału oraz testowaniu innowacyjnych strategii, aby dodatkowe wsparcie pochodzące z EFS uzyskały najskuteczniejsze środki.

Komisja Europejska proponuje, aby **Europejski Fundusz Dostosowania do Globalizacji** kontynuował działalność w okresie 2014–2020.

Powstanie również **Europejski Fundusz Pomocy Najbardziej Potrzebującym**, który przejmie zadania programu pomocy żywnościowej działającego od lat 80. ubiegłego wieku. Środki z tego funduszu będą uzupełnieniem unijnych funduszy spójności i będą przeznaczane na pomoc dla osób znajdujących się w skrajnej nędzy, cierpiących głód, pozbawionych dachu nad głową, w tym dzieci żyjących w ekstremalnej nędzy. Jest to szczególnie ważne, ponieważ osoby, których nie stać na tak podstawowe produkty, jak żywność i odzież, mogą tylko marzyć o znalezieniu pracy, a przez to nie mają szansy wydostać się z ubóstwa i sytuacji wykluczenia społecznego.

Dalsze działania

Unia Europejska będzie nadal walczyć z **bezrobociem**, które w tej chwili zagraża milionom Europejczyków lub już stało się ich udziałem, szczególnie troską otaczając **młodzież**, wyjątkowo mocno dotkniętą kryzysem. W swoich staraniach Unia weźmie pod uwagę długoterminowe wyzwania związane ze **starzeniem się społeczeństwa** oraz konieczność zapewnienia Europejczykom możliwości nabycia **kompetencji ogólnych, niezbędnych w skali globalnej**, które umożliwiają prowadzenie działalności gospodarczej, a tym samym tworzenie miejsc pracy w UE. Wzmocnienie europejskiego rynku pracy w celu zwiększenia **zatrudnienia** będzie miało zasadnicze znaczenie dla ożywienia gospodarczego, dla działań podejmowanych z myślą o osobach w trudnej sytuacji i dla lepszego wykorzystania **innowacji** w edukacji oraz do celów szkoleniowych i zatrudnienia.

Unia opracuje również nowy plan dotyczący **polityki społecznej**. Pakiet inwestycji społecznych zapewni ramy, w jakich można będzie zrealizować reformy. Dzięki nim **ochrona socjalna** będzie bardziej adekwatna i trwała, będzie można inwestować w **umiejętności** i wiedzę obywateli oraz **wspierać** ich w najtrudniejszych chwilach. Pomoże to państwom członkowskim pokonać kryzys i wyjść z niego w lepszej kondycji, opartej na spójności i konkurencyjności.

Dziś, w obliczu kryzysu gospodarczego i demograficznego oraz wyzwań związanych z globalizacją, instytucje UE, rządy państw członkowskich, związki zawodowe, organizacje pracodawców i społeczeństwa obywatelskiego w stopniu dużo większym niż kiedykolwiek ponoszą wspólną, zbiorową odpowiedzialność za kwestie zatrudnienia, spraw społecznych i integracji społecznej.

Więcej informacji

- ▶ **Komisja Europejska, Dyrekcja Generalna ds. Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Włączenia Społecznego:**
<http://ec.europa.eu/social/home.jsp?langId=en>
- ▶ **Europa 2020: unijna strategia na rzecz wzrostu gospodarczego:**
http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm
- ▶ **Polityka zatrudnienia – przewodnik po Europie społecznej, część 1:**
<http://bookshop.europa.eu/en/social-europe-guide-pbKEBC11001/>
- ▶ **Dialog społeczny – przewodnik po Europie społecznej, część 2:**
<http://bookshop.europa.eu/en/social-europe-guide-pbKEBC11002/>
- ▶ **Demografia, aktywne starzenie się i emerytury – przewodnik po Europie społecznej, część 3:**
<http://bookshop.europa.eu/en/social-europe-guide-pbKEBC12001/>
- ▶ **Masz pytania na temat Unii Europejskiej? Odpowie na nie Europe Direct: 00 800 6 7 8 9 10 11**
<http://europedirect.europa.eu>

Wideo

- ▶ **Europejska karta ubezpieczenia zdrowotnego:**
<http://ec.europa.eu/avservices/video/player.cfm?sitelang=en&ref=1070124>
- ▶ **Europejski Fundusz Społeczny:** <http://ec.europa.eu/avservices/video/player.cfm?ref=1071595>
- ▶ **Twoja pierwsza praca z EURES-em:** <http://ec.europa.eu/avservices/video/player.cfm?ref=1073047>
- ▶ **Gwarancja na rzecz młodzieży:**
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=669&langId=en&videoId=2619&vL=en&furtherVideos=yes>

